

ronát. Az emelkedés tehát nyolc év alatt 100 százalék.

A rendes kiadások emelkedése a következő tárcákra oszlik: *Belügy* emelkedik 9.2 millióval. *Pénzügy* emelkedik 8.5 millióval. *Kereskedelem* emelkedik 30.47 millióval. *Földmívelés* emelkedik 1.98 millióval. *Közügy* emelkedik 8.92 millióval. *Igazságügy* emelkedik 1.57 millióval. *Honvédelem* emelkedik 4.5 millióval. *Horvát* emelkedik 1.25 millióval. Ezeken kívül emelkedik a *nyugdíjak* tétele 2 millióval, az *államadósságok* szükséglete 7.56 millióval, és a rendes *közösügyi* kiadásokhoz való hozzájárulás évi összege 4.25 millióval.

Az állami üzemek céljaira 37 millióval fordítanak többet.

Közel 9 millió korona kell a közös hadsereg és 8 millió korona a honvédség amaz új kiadásainak fedezésére, amelyek az új véderőreform folyamánai, de csak első (kiseb) részlete azoknak a kiadásoknak, amelyek a költségvetésbe később felveendők.

A költségvetés kiadásainak lényeges emelkedését a miniszter következő *új bevételekkel* akarja fedezni:

Mindenekelőtt, és ez a legfontosabb, fel-emelik a *vasúti teher- és személydijszabást*, amelyből 23 millió korona új bevételt várnak. A *dohányárak* emelkedéséből 20 milliót várnak, míg a *fogyasztási* adókat további 20 millió koronával emelik. Emelkedik azonkívül az egyenes adók tétele 8.2 és a jogilletékeké 8.4 millió koronával. Azonkívül 55 millió korona emelkedést vár a miniszter az államvasut rendes bevételeinek emelkedéséből is.

Azt a többletet, amelyre a véderőreform keresztülvitele esetén lesz szükség, nem a renden állami bevételekből, hanem államkölcsönből fedezi a kormány.

SZÍNHÁZ, MŰVESZET

Színházi műsor.

Október 13, péntek Az ezred apja, énekes bohózat. Páratlan 3/4.
„ 14, szombat Az ezred apja, énekes bohózat. Páros 3/4.

Kainz után Hartmann.

(Saját tudósítónktól.) A színészetnek gyásznapja volt a mai: most temették el *Hartmann* Ernőt, Bécsben. A Burgtheater csodálatos nagyművésze hirtelen halt meg: délelőtt rendezett, délután készült, este játszott, előadás után lefeküdt, másnapra ravatalra fektették. *Kainz* után *Hartmann*, s az osztrák sajtó felsír, hogy legnagyobb két színészük oda van. Csodálatos sorokban emlékeznek a német írók már is *Hartmann* Ernőről. Többek között *Hugo von Hofmannsthal* és *Felix Salten* is emlékeznek róla.

Hugo von Hofmannsthal így ír *Hartmann*-ról:

— Keresem *Hartmann* az emlékezetemben és fellebbenek előttem számtalan, tovasurrandó árnyak. Az ő lelkében sokkal több volt, mint szerepeinek összesége. Mikor emlékezünk róla, nem is képeket látunk, hanem egy kifejezhetetlen érzés fekszik lelkünkre. A *Hartmanni* levegő ez, az a súlyos atmoszféra, mely játékát körülvette és amely felejthetetlenül marad meg emlékezetünkben, mint alakjai. Nagy volt mint színész és vele kihal egy világ, nem egy valódi világ, de nem is egy képzelte világ, hanem valami magasztos, ünnepi világ. Hercegek, nemesek, polgárok és szolgák éltek abban, mindannyian harmonikus együttérzésben és művészete vonta be őket csillogó zománcsal. Együtt képezték egy egészet és ezt neveztük mi Burgtheaternek.

Hartmann-ról emlékezik *Salten* Félix is, hozzá írja ezeket a baráti szívből jövő meleg szavakat:

— A színházból jött haza és lefeküdt. Szeme előtt még ott csillogott a színpad fénye,

fülében még ott csengtek a közönség tapsai és mintha a közönség tetszészaja mondta volna a „jó éjszakát”, elaludt. Ekkor lépett az ágyához a halál és kezét a szívére tette. *Hartmann* még maga volt az ígérlet. Szavai, hangja, vonzó, behízelgő volt, de nem asszonyias. Egy férfinak a hangja volt, akinek az asszony volt mindene, aki nem élhet asszony nélkül, akinek léte, élvezete, indulata és nemtője volt az asszony. Nem játszotta a klasszikus daraboknak tragikus végű szerelmét, sem volt sohasem *Julian*ak *Romeo*ja. Tisztában volt azzal, hogy ezeknek a romantikusságig kiszínezett szerelmek nem az igazi szerelem és ez minden szülői, vagy anyagi akadály nélkül is megsemmisült volna. Megsemmisítette őket saját szerelmüknek hirtelen fellebbanása és saját érzéseik tüzeinek lettek áldozatai. *Hartmann* nem volt ezeknek a szerelmeknek hőse. Elsősorban ember volt és minden cselekedete, kiejtett szava emberi volt. Mikor ő azt mondta: Szeretlek . . . szaván ki lehetett érezni, hogy nem először mondta nőnek ezt és nem is utoljára. Vannak emberek, akik úgy megöregsznek, hogy el sem tudjuk képzelni róluk, hogy valaha is fiatalok voltak. *Hartmann* ez a sors nem érte utól. Fiatalos volt mindvégig és ha érezte is korának súlyát, egyetlen mosollyal ezt is elintézte. A régi, fénykorabeli Burgtheaternek utolsó oszlopa dőlt ki benne, egy nagy regénynek utolsó hőse. Aki annyiszor halt meg a színpadon, bennük mindig azt a látszatot keltve, hogy nemesak komédiázik, hanem igazi élet az, ami körülötte folyik és igazi vég, ami alakjait éri, mostan szerepet tévesztett. Aludni akart és örökre hunyta le szemét.

* A László Tivadar piros rózsája.

Érdekes és kellemetlenül is végződhet kalandja volt ma a színtársulat egyik férfszépének, a fiatal és tehetséges *László Tivadar*-nak. A színházban nézte az előadást, amikor bekopogtatott hozzá a páholyba egy szemfüles boy.

— László urat keresem — mondta a fiu.

— Én vagyok — felelte *László*.

A fiu csak folytatta:

— A színészt, a szépet, a tehetségest.

— Most már egészen bizonyos, hogy én vagyok — feleli a boldog *László*, miközben reménytelenül veszi át a böjtől a sokat sejtető, rózsaszínű levelet. És a sokat sejtető és rózsaszínű levélben ezek voltak:

„Kedvesem! Soraim vétele után azonnal jöjj a Royalba. Ölelő karokkal vár *Gizid*.”

U. I. Ismertető jel: piros rózsza a gomblyukban.”

László idegesen és boldogan gyűrte üres zsebébe drága levélkéjét, még körül is nézett óvatosan, hogy nem sejt-e valaki valamit és rohant a Royalba. Odaér. Beér. Körülnéz. Nem is embert keresett, csak egy piros rózsát. És nem lát piros rózsát máson, csak egy mosolygó arcú, deresedő uron. Zavarba jön, leül és vár. Az emberek kihörpintik kávéikat és hazamennek. Éjfél után van már. És *László* ur vár. De amikor a piros rózsás, deresedő ur föláll és mosolyog, *László* ur megjégedt ettől a mosolytól és otthagvta a rózsát, az urat, a *Gizit*, a sok reményt és elrohan. Egyenesen haza, ahol siratja azóta annak a kpucinernek az árát, amelyet a piros rózsás *Gizi* tszteleteréért költött.

* *Macbeth* ifjúsági előadásnak. Makó

Lajos igazgatása alatt szokásban volt ifjúsági előadásokat akariják újra programmba venni. Ennek az egyébként üdvös tervnek a megvitatására értekezlet lesz pénteken este a főreáliskola tanácskozó termében, melyen a középiskolák vezetői és *Almássy* szinigazgató vesznek részt. Már be is terjesztettek egy műsor-tervezetet, melynek értelmében színre kerülnének, mint ifjúsági előadások persze a *Bánk bán*, *A haramiák*, *A képzelte beteg*, *A falurossza*, *A cigánybáró*, *Liliomfi*, *A proletárok*, *Keresd a szíved*, *A feleskei nőtárus*, — no és hogy az ifjúságnak *Shakes-*

peare-ről is legyen fogalma, előadják *Macbethet*. Elvben nincs ez ellen semmi kifogásunk. A középiskolákban tanulják a világirodalmat, tanulják *Shakespeare*t is és nagyban hozzájárul az ifjúság tanulmányainak a gyarapításához, hogy ha *Shakespeare*t nemcsak könyvből tanulják, de a darabok interpretálásával szemléltető módon is eléjük tárják. Ez eddig helyes lenne, hogyha történetesen, mikor például a szegedi színházban, mint írják: *Macbethet* adják, akkor tényleg azt játszanák a szónak valódi *Shakespearei* értelmében. Ez nem akar gáncsa lenni a szegedi színháznak, de köztudomású tény, hogy Magyarországon sehol, még az ország első színházában sem játszik el a *Shakespeare* darabokat úgy, hogy az hiven tükröznék vissza a klasszikus színműirodalom apjának szellemét és intencióit. A *Shakespeare*-darabok alakjainak megjátszásához, azok hű és igaz ábrázolásához a legnagyobb drámai erő és teljes színpadi képesség kell s ezt tudva, igazán elcsodálkozunk az ember a szegedi színház vakmerőségnek is beillő ambícióján, melylyel *Shakespeare*-darabok ifjúsági előadására vállalkoznak. Szép és tiszteletreméltó dolog a művészi ambíció, nincs is elene semmi kifogásunk, játszzák el *Macbethet*, — de kimélik az ifjúságot. A közönség, a szegedi színház publikuma — edzett publikum, amely elbirja a szegedi színház *Macbeth* előadását. De ne bántsák a még romlatlan tanuló ifjúságot, hagyják meg őket abban a szent hitben, hogy *Shakespeare* tényleg a színműirodalom legnagyobb szellemóriása, hogy a *Macbeth* tényleg oly klasszikus remekmű, amilyennek a könyvből megismerték, és ne ábrándítsák ki őket ebből a szent hitből. Sem *Shakespeare* — sem az ifjúság nem szolgált rá erre a büntetésre.

Szépséghibák a szegedi városépítésben.

(Saját tudósítónktól.) Két kiváló külföldi építész tanulmányozza napok óta Budapestet. Az egyik *Jansen* Berlin újra építője, a másik *Sarrien* Jinn építész, aki szintén elsőrangú tekintély a városrendezés terén. Ez a két külföldi ember nemhogy udvarolni kezdett volna a természet szépségeitől bőven megáldott gyönyörűséges fővárosnak, hanem ehelyett a szemére lobbantotta azt a rengeteg szépséghibát, amit kendőzéssel már nem igen lehet kikorrigálni. Nyíltan és becsületesen megmondták, hogy ami szépet Budapestnek a természet megadott, azt szinte mesterségesen rontják le helytelen szabályozással és építkezéssel.

A bátor és sok igazságot tartalmazó kijelentésből *Szegeden* is sokat tanulhatunk. Szeged ez a díszes asszonyváros is belepirulhat a két idegen igazmondásába, mert a súlyos szavak bizony-bizony az elevenjára koppintottak.

Nagyon jó, hogy a két szaktekintély véleménye találkozik, mert az aranycirádás pompában uszó városok állandó udvarlói napirendre tértek volna a fontos kérdés felett, de így mégis csak érdemes megállni egy-két szóra a városaink előtt és belenézni a tervezés, a városrendezés boszorkány-konyhájába. Ugyan mit főzhetnek ott? A városrendezés sóját: az esztétist nem hamisítják-e meg holmi üzleti érdekekkel?

Bennünket a főváros rendezése és tervezése is érdekel, de mégis csak lokálpatrióták vagyunk és Szegedet érintő dolgokat tartjuk első sorosnak. Különbén is Budapestet már elintézték *Jansen* és *Sarrien*, mi meg végigjárjuk Szeged utcáit és impresszióinkat a szegedi közönség elbírálására bizzuk.

Lehetne még nagyon sokat írni Szeged városrendezéséről, sőt talán még többet a kövezésről, de ez más lapra tartozik. Annyi bizonyos, hogy amit *Jansen* Budapestre mon-